

HNÍZDĚNÍ KAVKY OBEČNÉ (*CORVUS MONEDULA*) A DALŠÍCH DRUHŮ PTÁKŮ V POLYSTYRÉNOVÝCH OBKLADECH DOMŮ

**Nesting of the birds in polystyrene house insulation – „Jackdaw
(*Corvus monedula*) is also nesting in polystyrene“**

Světlana VRÁNOVÁ

AOPK ČR, stř. Pardubice, B. Němcové 2625, 530 02 Pardubice,
e-mail: svetlana_vranova@nature.cz, tel. 466 797 588

V průběhu mapování ptáků na sídlišti Polabiny v Pardubicích bylo zjištěno hnízdění celkem pěti druhů ptáků (*Sturnus vulgaris*, *Passer domesticus*, *Apus apus*, *Parus caeruleus* a *Corvus monedula*) v polystyrénovém zateplení panelových domů. Hnízdění ptáků v polystyrénových obkladech je poměrně novým fenoménem a přináší řadu zajímavých otázek. Je třeba mu věnovat zvýšenou pozornost, protože se jedná o častý konflikt zájmů ochrany přírody se zájmy vlastníků domů.

Při sledování ptáků na pardubickém sídlišti Polabiny v rámci hnízdního mapování ptáků Pardubice mě zaujalo neobvyklé množství špačků obecných (*Sturnus vulgaris*), kteří zde sbírali potravu a zjevně ji odnášeli mláďatům. Pro špačky prostředí sídlišť panelových domů neskýtá téměř žádné přirozené podmínky k hnízdění. Při pozornějším sledování jsem zjistila, že špačci hnízdí v polystyrénovém obložení panelových domů.

MACH (2001) publikoval zprávu o vyhnízdění dvou párů špačků v otvorech v polystyrénovém obložení ve Svitavách. V pardubických Polabinách jsem takto hnízdících špačků našla nejméně 10 párů. Problematikou jsem se ale speciálně nezabývala a soudě podle množství pozorovaných dospělých jedinců sbírajících potravu, musí tímto způsobem v Polabinách určitě hnízdit špačků mnohonásobně více.

Mimo špačků jsem v otvorech v zateplení běžně nacházela také vrabce domácí (*Passer domesticus*), v několika případech i rorýse obecné (*Apus apus*) a sýkory modřinky (*Parus caeruleus*).

Domy v Polabinách byly postaveny v šedesátých až osmdesátých letech 20. století a v posledním desetiletí jsou postupně renovovány a zateplovány. Podobně jsou v Pardubicích modernizovány i další domy, např. na sídlišti Dukla z 50. let 20. století nebo některé pavilony v nemocnici. Obklady, tvořené polystyrénovými deskami, se v mnoha případech stávají terčem strakapoudů, popř. jiných datlovitých ptáků, kteří do nich s oblibou vytesávají otvory. Důvod tohoto chování nebyl dosud jednoznačně objasněn. Jisté však je, že strakapoudi se touto svou činností přičiňují o vznik druhotných hnízdních příležitostí pro dutinové druhy.

Kromě špačků obecných jsem při sběru potravy na trávnících sídliště Polabiny ojediněle zaznamenala i kavky obecné (*Corvus monedula*). Protože se tomuto druhu již delší dobu věnuji, mám přehled o tom, kde v Pardubicích hnízdí. Bylo pro mě záhadou, proč kavky sbírají potravu do volete na polabinských trávnících. Podle mých pozorování krmící kavčí rodiče většinou nelétají pro potravu daleko od hnízda. Naopak s oblibou sbírají jak

potravy, tak hnízdí materiál co nejbliže hnízdu. Polabinské panelové domy ale nemají ani komíny, ani půdy vhodné ke hnízdění, nejsou tu žádné duté stromy a ani vyvěšené budky pro kavky. Dlouho se mi nedařilo vysledovat, kam kavky s potravou létají. Až 5.5.2004 jsem viděla kavku, jak s plným voletem vzlétla, vznesla se o pár metrů výše a zmizela v otvoru v polystyrénové stěně nejbližšího domu. Po chvíli vylétla a pokračovala ve sběru potravy na trávníku opodál.

Při pozorném pohledu na zeď tohoto domu jsem zjistila, že se jedná o skutečný „ptačí panelák“. V zateplené boční stěně bylo celkem 12 větších a bezpočet malých otvorů. V řadě sedmi otvorů hned pod střechem hnízdili vrabci domácí, čtyři dutiny byly obsazeny špačky a v jedné hnízdily kavky (foto str.). Další pár kavek, prohlížející dutinu v polystyrénovém obložení, jsem na jiném místě v Polabinách pozorovala 28.1.2005.

MACH (2001) se zamýšlí nad teplotou v hnízdě, když je stěna vystavená intenzivnímu slunečnímu záření. Pro mě je zase otázkou, jak se rodina kavek do dutiny za polystyrénovou deskou vešla. Kavka je poměrně velký pták, v běžném hnízdě bývají v průměru 2 – 4 mláďata. V několika případech jsem pozorovala, jak do dutiny zalezli oba krmící rodiče a delší čas tam spolu (i s mláďaty) zůstali. Při zateplování domů jsou polystyrénové desky o tloušťce asi 12 cm montovány na dřevěné lišty, připevněné na zdi domu. Vzdálenost od vnějšího okraje obložení ke zdi domu je tedy asi 15 cm, maximálně 20 cm. Prostor pro vlastní hnízdo je proto velmi malý. Bohužel nebylo možné žádným způsobem zkontrolovat, kolik mláďat v hnízdě bylo, ani jaká byla hnízdí úspěšnost.

V případech hnízdění ptáků v polystyrénovém obložení zůstává mnoho nezodpovězených otázek. Kromě základní „proč strakapoudi tesají do polystyrénu díry“ se nabízí i otázka, zda to dělají opravdu jen strakapoudi. MACH (2001) píše, že pozoroval kavku při klování do polystyrénu v okolí špaččího hnízda. Sama jsem takové chování u kavek nepozorovala, ale jsem si jistá, že kavka by v polystyrénu dutinu vytvořit dokázala.

Další zajímavou otázkou je úspěšnost vyvádění mláďat z takovýchto hnízd (mj. z již nastíněného důvodu vysoké teploty nechráněných, slunci vystavených zdí domů). Je pravděpodobné, že zvláště v některých letech může ve hnízdech na jižních stěnách domů docházet ke značným úhynům mláďat. Je pak jen otázkou času, kdy se taková hnízda na obytných domech stanou hygienickým problémem.

Velmi zásadní otázkou pak zůstává řešení tohoto problému. Zatímco ornitologové se mohou radovat nad vynalézavostí ptáků a nad rozšířením jinak velmi slabé hnízdí nabídky pro dutinohnízdíče na městských sídlištích, správci a majitelé domů jsou oprávněně rozlozeni. Řešení stížností na strakapoudy, rozbíjejících obložení domů, se stalo běžnou agendou mnohých profesionálních ochranářů. Díry v obložení jsou spravovány „záplatami“. „Záplaty“ v mnoha případech nic neřeší, díry se objevují znovu, často hned vedle. Na jednom domě v Pardubicích byly na omítku polystyrénového obkladu namalovány „siluety dravců“ (které ale daleko spíš připomínají letící hejno kavek), které měly odradit strakapoudy. Je ironií, že na tomto domě jsou vytesané díry výhradně v obrazech letících siluet a mnohé z nich byly obsazeny (rorýs, špačci). Z ochranářského hlediska je problém, že v polystyrénovém obložení začaly hnízdit i zvláště chráněné druhy (rorýs, kavka). Máme tak před sebou podobný problém, jakým je hnízdění kavek a rorýsů na střeších budov. Z čistě legislativního hlediska by ke každému ucpání dutiny, v níž hnízdí kavka či rorýs, měla být udělena výjimka ze zákona 114/92 Sb.

Zateplených domů hromadně přibývá, současně přibývá i ptáků, kteří v zateplovacích panelech hnízdí. Spolu s tím také přibývá i problémů, které jsou s takovým hnízděním spojené. Bylo by proto velmi žádoucí, začít se touto problematikou systematicky podrobně zabývat a pokusit se zodpovědět alespoň některé z nastíněných otázek.

Summary

During the mapping of bird nesting in the housing estate Polabiny of the town of Pardubice five bird species (*Sturnus vulgaris*, *Passer domesticus*, *Apus apus*, *Parus caeruleus* and *Corvus monedula*) were found nesting in polystyrene insulation of prefab houses. The birds nesting in polystyrene insulation is relatively new phenomenon which brings number of interesting questions. It's necessary to pay more attention to this problem because there often exist conflicts between nature conservation and householders interests here.

Literatura

MACH J., 2001: Zateplené stěny budov – nový typ hnízdiště pro ptactvo. *Zprávy ČSO*, 53: 9-10.

Došlo: 1.2.2005

Recenzováno

